

2. Калмикова Л.Я. Актуальні проблеми та подальші перспективи розвитку фондового ринку України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/6_PNI_2012/Economics/4_101949.doc.htm
3. Липилина С. В. Виникнення і розвиток ринку цінних паперів / С. В. Липилина // Бізнес-Інформ. - 1998. - №2. - С. 57 – 59
4. Мруць В.С. Ринок цінних паперів в Україні: актуальні проблеми та альтернативні підходи до реформування: [Текст] / В.С. Мруць // Збірник наукових праць. 2012. - № 38. – С. 68 – 69
5. Офіційний сайт Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку. – Режим доступу: www.ssmc.gov.ua
6. Стефурак О.Д. Фондові біржі України як основні організатори торгівлі цінними паперами [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/6_NITSHB_2011/Economics/4_80386.doc.htm
7. Федірко В.В. Фондовий ринок України: сучасні тенденції та проблеми розвитку: [Текст] / В.В. Федірко // Збірник наукових праць - Суми ДВНЗ“УАБС НБУ”. 2012. - № 35. С. 231

Науковий керівник: к.е.н., викладач Федоронько Наталя Іванівна

*Яхніцький Іван,
студент групи РКзм-51*

СУТНІСТЬ І КЛАСИФІКАЦІЯ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ ПІДПРИЄМСТВА

Фінансово-господарська діяльність підприємств нерозривно пов'язана з рухом грошових коштів, в результаті якого формуються вхідні і вихідні грошові потоки. У зв'язку з цим особливого значення набуває поняття “грошовий потік”, яке привертає увагу багатьох практиків і науковців. Важливість дослідження проблеми формування грошових потоків обумовлюється тим, що вони обслуговують господарську діяльність в усіх її напрямках.

Концептуальні основи сутності, виникнення та руху грошових потоків знайшли достатнє висвітлення у працях таких зарубіжних та вітчизняних вчених: Ю. Брігхема [1], Л. Гапенські, Д. Ван Хорна, Д. Шорта [2], А. Кінга, В. Бочарова [3], І. Бланка [4], В. Ковальова [5], Л. Лігоненко, А. Поддєрьогіна [6], О. Терещенка, О. Шеремета [7] та інших. Проте, хоча й досить багато напрацювань із зазначеної тематики ще не сформовано єдиної теоретичної бази, яка б охоплювала увесь комплекс питань управління грошовими потоками підприємства. Крім того не визначено єдиного однозначного підходу при визначенні та тлумаченні категорії грошові потоки.

Поняття грошових коштів тісно пов'язане з поняттям грошових потоків. Деякі автори їх ототожнюють, що на нашу думку є помилковим, адже грошові потоки відображають динаміку руху грошових коштів за певний період та не дозволяють отримати інформацію про наявність коштів на певну дату. Розглянемо детальніше підходи авторів до трактування поняття грошових потоків, які наведено у табл. 1.

Таблиця 1.

Підходи до визначення поняття “грошових потоків”

№ з/п	Автор	Сутність грошових потоків
1	Бланк І.А. [8]	Грошовий потік – сукупність розподілених у часі надходжень і виплат коштів, генерованих господарською діяльністю підприємства
2	Бутинець Ф.Ф. [9]	Грошовий потік – найважливіший самостійний об'єкт фінансового аналізу, який проводиться з метою оцінки фі-
3	Гроппеллі А.,Е. Нікбахт [10]	Грошовий потік – як міра ліквідності підприємства, що складається з чистого доходу і безготів-
4	Загородної А. Г., Вознюк Г.Л., Смовженко Т.С. [11]	Грошовий потік – надходження (додатний грошовий потік) і витрачання (від'ємний грошовий потік) коштів у процесі здійснення гос-
5	Кірейцев Г.Г. [12]	Грошовий потік – є одним із ключових моментів оптимального співвідношення між ліквідністю та прибутковістю
6	Коласс Б. [13]	Грошовий потік – надлишок, який утворюється на підприємстві в результаті всіх операцій, пов'язаних із господарською діяльністю
7	Краменко Г.О. [14]	Грошовий потік – сукупність розподілених у часі надходжень і виплат коштів, генерованих господарською діяльністю підприємства
8	Краменко В.І. [15]	Грошовий потік – сукупність надходжень і вибуття коштів за певний період часу, формованих у процесі господарської діяльності
9	Маркіна І.А. [16]	Грошовий потік – сукупність розподілених за часом надходжень і виплат грошових коштів, які утворюються в процесі господарської діяль-
10	Мних Є.В. [17]	Грошовий потік – сукупність розподілених у часі надходжень і виплат коштів, які генеруються його господарською діяльністю
11	Павловської О.В., Притуляк Н.М., Невмержицької Н.Ю. [18]	Грошовий потік – надходження й витрати грошових коштів у процесі здійснення господарської діяльності підприємства
12	Старостенко Г.Г., Мірко Н.В. [19]	Грошовий потік – надходженні і витрати грошових коштів в процесі здійснення господарської діяльності підприємства

Отже, з наведених визначень можна зробити певне узагальнення: в економічній літературі сформувалися два основні підходи до визначення категорії грошовий потік:

- грошовий потік – це різниця між отриманими і виплаченими підприємством коштами за певний визначений період, тобто це сума надлишку або недостачі грошових коштів;
- грошовий потік – це безперервний рух коштів (обіг), тобто їх надходження й виплати (притоки й відтоки) за певний визначений період.

Грошові потоки безпосередньо пов'язані з рухом коштів на підприємстві, який відображає надходження у розпорядження суб'єкта господарювання грошових ресурсів та їх використання [20].

Визначення грошового потоку в МСБО №7 “Звіт про рух грошових коштів” звучить, як надходження і вибуття грошових коштів та їхніх еквівалентів [21]. Визначення “грошовий потік” в П(С)БО № 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності” відсутнє, але під ним розуміють поняття “рух грошових коштів”, що абсолютно ідентично визначенню “грошовий потік” в МСБО № 7.

Аналізуючи вищевикладене, постає питання вибору найбільш вдалого визначення грошового потоку і його уточнення. На мою думку, “грошовий потік” - це сукупність розподілених у часі надходжень і видатків грошових коштів та їхніх еквівалентів, генерованих його господарською діяльністю, рух яких пов'язаний з факторами часу, структури, ризику і ліквідності.

На мій погляд, питання класифікації грошових потоків у вітчизняній літературі представлені недостатньо. Наукові дослідження Бочарова В.В., Бланка І.О., Голова С.Ф., Ковальова В.В., Салій З.П., Сорокіної Є.М., Стоянової Є.С., Федотової М.А., Сайфуліна Р.С. та інших авторів, присвячені рішенням питань, пов'язаних з оптимальним управлінням грошовими потоками.

Необхідно відзначити, що вчені по-різному оцінюють необхідність і значимість систематизації грошових потоків за певними класифікаційними критеріями. Для ефективного цілеспрямованого управління грошовими потоками необхідно мати уявлення про їх класифікацію. На основі аналізу, наукової літератури, пропонуємо таку класифікацію грошових потоків (табл. 2).

Розглянемо детальніше грошові потоки у відповідності з наведеною класифікацією, для того щоб виділити ті види потоків і критерії їх групування, які додані в результаті даного дослідження.

Класифікація грошових потоків підприємства

№	Класифікаційна ознака	Найменування грошового потоку
1.	Масштаб обслуговування фінансово-господарських процесів	1.1. Грошовий потік підприємства 1.2. Грошовий потік кожного структурного підрозділу 1.3. Грошовий потік окремої господарської операції 1.4. Грошовий потік за системою 1.5. Грошовий потік за сферою діяльності
2.	Вид фінансово-господарської діяльності	2.1. Грошовий потік від операційної діяльності 2.2. Грошовий потік від інвестиційної діяльності 2.3. Грошовий потік від фінансової діяльності 2.4. Сукупний грошовий потік
3.	Напрямок руху	3.1. Вхідний грошовий потік (приплив) 3.2. Вихідний грошовий потік (відплив) 3.3. Мінімальне сальдо грошового потоку
4.	За ступенем управління	4.1. Релевантний грошовий потік 4.2. Нерелевантний грошовий потік 4.3. Контрольований грошовий потік 4.4. Неконтрольований грошовий потік
5.	Форма здійснення	5.1. Безготівковий грошовий потік 5.2. Готівковий грошовий потік
6.	Сфера обігу	6.1. Зовнішній грошовий потік 6.2. Внутрішній грошовий потік
7.	Тривалість формування	7.1. Короткостроковий грошовий потік 7.2. Довгостроковий грошовий потік
8.	Достатність обсягу	8.1. Надлишковий грошовий потік 8.2. Оптимальний грошовий потік 8.3. Дефіцитний грошовий потік
9.	Вид валюти	9.1. Грошовий потік в національній валюті 9.2. Грошовий потік в іноземній валюті
10.	Передбачення	10.1. Плановий грошовий потік 10.2. Неплановий грошовий потік
11.	Безперервність формування	11.1. Регулярний грошовий потік 11.2. Дискретний грошовий потік
12.	Стабільність часткових інтервалів формування	12.1. Регулярний грошовий потік з рівномірними частковими інтервалами 12.2. Регулярний грошовий потік з нерівномірними частковими інтервалами
13.	Оцінка в часі	13.1. Поточний грошовий потік 13.2. Майбутній грошовий потік
14.	З урахуванням процесу діяльності	14.1. Грошовий потік процесу виробництва 14.2. Грошовий потік маркетингу 14.3. Грошовий потік соціальної сфери 14.4. Грошовий потік стимулювання працівників (пайовиків)

За масштабом обслуговування фінансово-господарського процесу дослідники традиційно виділяють три види грошових потоків:

- грошовий потік за окремими господарськими операціями – це елементарний первинний об'єкт управління, відносно якого пропонується кожна операцію економічного обороту розглядати в контексті замкнутої грошової системи, аналізуючи вхідний грошовий потік поточного періоду і обов'язкові витрати, що фіксує залишок грошових коштів у вигляді чистого прибутку;
- грошовий потік кожного структурного підрозділу діяльності стає самостійним об'єктом досліджень і управління при створенні філіалів та інших підрозділів, як окремих об'єктів управління. Ця обставина дозволяє говорити про процес формування організованих центрів відповідальності, генеруємих грошові потоки, тому даний вид грошового потоку дозволяє деталізувати вклад кожного центру відповідальності в справу формування сукупного грошового потоку;
- грошовий потік по організації або підприємству являє собою найбільш загальний вид грошового потоку, який визначається всією сукупністю надходжень і виплат грошових коштів на рівні підприємства або організації як єдиного об'єкта управління.

Цей розділ класифікації можна доповнити іншими критеріями, необхідність ідентифікації і вивчення яких обумовлена сучасними умовами господарювання і недосконалістю методів управління. Їх поява викликана процесом формування окремих організаційно-управлінських груп, основною метою створення яких є зниження операційних витрат, податкових платежів, а також підвищення ефективності господарської діяльності в умовах ринкової економіки.

У зв'язку з цим пропонуємо розширити класифікацію грошових потоків шляхом включення таких різновидів:

- грошовий потік за системою, що зобов'язана своєю появою особливим формам об'єднання економічних суб'єктів, які отримали розповсюдження у зв'язку з переходом України до ринкової економіки. При цьому структура, в рамках якої виникає процес управління грошовими потоками, характеризується наявністю системи організацій, що представляють собою сукупність юридично самостійних, а фактично управляємих і координуємих із одного центру окремих господарюючих суб'єктів. Об'єднання виникає на основі загальної мети (прикладом може бути споживча кооперація України);
- грошовий потік за сферою діяльності (торгівля, виробництво, заготівлі та ін.) характеризується надходженнями і виплатами грошових коштів, що здійснюються в рамках окремих напрямлень (видів) діяльності, які орієнтовані на потребу ринку і споживача.

На основі аналізу спеціальної літератури встановлено неоднозначність тлумачення поняття “кошти” та “грошові потоки”, що пов'язано з різними підходами до визначення категорії “кошти”. Водночас, класифікація грошових потоків у спеціальній літературі представлена недостатньо, не вироблено єдиного підходу до ознак і видів. Уточнення поняття та розширення класифікації грошових потоків надасть можливість розширити аналітику руху грошових коштів, підвищити рівень управління грошовими потоками підприємства, що в свою чергу забезпечить його фінансову стабілізацію та високі темпи розвитку.

Список використаних джерел:

1. Бриггем Ю. Финансовый менеджмент: полный курс в 2т. / Ю. Бриггем, Л.Гапенски; пер. с англ. Под ред. В.В. Ковалева. – СПб.: Экономическая школа, 1997. – 1120с.
2. Ван Хорн Д.К., Шорт Д. Основы управления финансами / Д.К. Ван Хорн; пер. с англ. – М.: Финансы и статистика, 1996. – 800 с.
3. Бочаров В.В. Финансовый анализ / В.В. Бочаров. – СПб.: Питер, 2001. – 240с.
4. Бланк И.А. Управление денежными потоками / И.А. Бланк. – К.: Ника-Центр, Эльга, 2002 – 736 с.
5. Ковалев В.В. Введение в финансовый менеджмент / В.В. Ковалев. – М.: Финансы и статистика, 2001. – 768 с.
6. Поддєрьогін А.М. Фінансовий менеджмент: [підручник] / кер. Кол. Авт. і наук. Ред. проф. А.М. Поддєрьогін. – К.: КНЕУ, 2005. – 536 с.
7. Шеремет О.О. Фінансовий аналіз: навч. Посіб. / О.О. Шеремет. – К.: Кондор, 2009. – 196 с.
8. Бланк И.А. Финансовый менеджмент: Учебный курс / д.э.н. И.А. Бланк. – 2-е изд., перераб. и доп. – К.: Ника-Центр, Эльга, 2004. – 656 с.
9. Бутинець Ф.Ф. Економічний аналіз: [навчальний посібник]. – Житомир: Рута, 2003. – 680 с.
10. Нікбахт Е., Гроппеллі А. Фінанси / Пер. з англ. В.Ф. Овсієнка та В.Я. Мусієнка. – К.: Основи, 1993. – 383 с.
11. Загородній А.Г. Фінансовий словник / А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк, Т.С. Смовженко. – 3-тє вид., випр. та доп. – К.: Т-во “Знання”, КОО, 2000. – 587 с.
12. Кірейцев Г.Г. Фінансовий менеджмент: Навчальний посібник / За ред. проф. Г.Г. Кірейцева. – К.:ЦУЛ, 2002. – 496 с.
13. Коласс Б. Управление финансовой деятельностью предприятия. Проблемы, концепции и методы: учеб. пособ.: пер. с франц. / Б. Коласс; Под ред. проф. Я.В. Соколова. – М.:Финансы; ЮНИТИ, 1997. – С. 135.

14. Краменко Г.О., Чорна О.Э. Фінансовий менеджмент: Підручник. – Київ: Центр навчальної літератури, 2006. – 520 с.
15. Краменко В.І., Холод Б.І. та ін. Управління ресурсами підприємства: Навчальний посібник: Центр навчальної літератури, 2004. – 288 с.
16. Маркіна І.А. Менеджмент підприємства. – Вища школа, 2000. – 76 с.
17. Мних Є.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: Підручник – К.: Київ. Нац. Торг. Ек. Ун-т, 2008. – 514 с.
18. Павловська О.В. Фінансовий аналіз: навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / О.В. Павловська, Н.М. Притуляк, Н.Ю. Невмержицька. – К.: КНЕУ, 2002. – 388 с.
19. Старостенко Г.Г., Мірко Н.В. Фінансовий аналіз: Навч. Посібник – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 224 с.
20. Васильченко З.М. Теоретичні основи управління грошовими потоками банку / З.М. Васильченко, Д.В. Пірог // Економіка. Проблеми економічного становлення. Вісник № 1. 2010.
21. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку. / Пер. з англ. за ред. С.Ф. Голова. – К. ФПБАУ. – 1998. – 736 с
22. Сучасні проблеми розвитку системи обліку в Україні: монографія / За ред. М.С.Пушкаря – Тернопіль: ТНЕУ, 2010. – 268 с.

Науковий керівник: к.е.н., доцент Щирба Маркіян Теодорович